

Aan de Vaste Kamercommissie van Veiligheid en Justitie
t.b.v. AO 4 november 2015 agendapunt 6 over vondelingenkamer

Geachte heer, mevrouw,

Tijdens het Algemeen Overleg over strafrechtelijke onderwerpen op 4 november a.s. wordt onder meer de reactie op het adviesrapport van de Raad- voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) over de vondelingenkamer en het babyhuis besproken. Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid onze visie op en advies over vondelingenkamer en anoniem bevallen onder uw aandacht te brengen.

Vondelingenkamer

Bij hoge nood van de moeder lijkt een vondelingenkamer op het eerste gezicht een goede oplossing, waarmee wordt voorkomen dat de baby op een verkeerde plek achtergelaten wordt en gevaar loopt. Bij nadere beschouwing blijken er vele haken en ogen aan te zitten. Voor moeder en kind heeft het grote gevolgen. De zwangerschap blijft ongecontroleerd en moeder en kind ontberen de noodzakelijke medische hulp rond de bevalling. De moeder maakt haar keuze alleen, zonder steun en goede voorlichting over alternatieve mogelijkheden. Het kind heeft geen gegevens over zijn afkomst en kan nooit te weten komen waar het vandaan komt. Een vondelingenkamer geeft ten onrechte de indruk dat het hulpeloos en zonder identiteit achterlaten van een kind een acceptabele oplossing is voor een ongewenste zwangerschap. Daarmee wordt voorbijgegaan aan het recht van kinderen op te groeien bij hun eigen ouders en – als dat onmogelijk is – in ieder geval hun afkomst te kennen¹. Ook de biologische vader krijgt geen mogelijkheid zijn kind te kennen, contact te leggen en eventueel zelf op te voeden.

Daarnaast bestaat het risico dat een vondelingenluik misbruikt wordt door anderen dan de ouder(s) om zich van een ongewenst kind te ontdoen. Hier komt bij dat het de vraag is of een vondelingenkamer iets oplost. Uit gegevens uit het buitenland² blijkt dat vondelingenluiken niet

¹ Dat recht is vastgelegd in het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) dat door Nederland in 1995 is geratificeerd.

² Praktijk en onderzoek wijzen uit dat het aantal gedode of te vondeling gelegde kinderen niet afneemt als is voorzien in een vondelingenluik/kamer. *Vater und Mutter: Kinder aus der Babyklappe', Der Gynäkologe 200712, p. 1009-1016.*

leiden tot een afname van het aantal vondelingen of gedode baby's buiten de luiken. Het is vooral belangrijk dat de moeder al in een vroeg stadium van haar zwangerschap professionele hulp geboden krijgt. Als een vrouw op tijd hulp vindt, kan worden voorkomen dat zij in een panieksituatie terecht komt en haar kind te vondeling legt. Om al deze redenen ligt onze nadruk op het bekend maken van de bestaande hulp en de huidige mogelijkheid te bevallen onder geheimhouding. Daarnaast adviseren wij om het wettelijk mogelijk te maken te bevallen onder pseudoniem. aandacht te brengen.

Anoniem of onder pseudoniem bevallen

Inmiddels wordt naast invoering van de vondelingenkamer nu ook de mogelijkheid bepleit anoniem te kunnen bevallen in een kliniek, waarbij de gegevens van de moeder niet geregistreerd worden. De initiatiefnemers verwijzen naar positieve ervaringen in Duitsland. Daar is echter een verschuiving gaande: anoniem bevallen wordt steeds vaker ontraden. Door de vorig jaar ingevoerde wet 'Vertrouwelijke Geboorte' wordt vrouwen de mogelijkheid geboden om onder pseudoniem afstand te doen van hun kind. Hierbij zijn de gegevens van de moeder bekend maar in ieder geval de eerste zestien jaar niet toegankelijk. Daarna kan het kind, met toestemming van de rechter deze gegevens opvragen. Zo wordt naast veiligheid voor de moeder gewaarborgd dat het kind zijn afstamming kan achterhalen. Ook in België zoekt men een mogelijkheid om 'discreet' te kunnen bevallen met behoud van afstammingsgegevens voor het kind. Als organisatie die mensen helpt bij het zoeken naar afstammingsgegevens willen ook wij benadrukken dat het erg belangrijk is voor mensen om te weten waar zij vandaan komen. Daarom zijn wij tegen anoniem bevallen.

Fiom nam eind vorig jaar deel aan de werkgroep van het Ministerie van V&J die onderzocht of bevallen onder geheimhouding mogelijk was. De conclusie was dat met een specifiek protocol voor geheimhouding de kans op missers gering werd geacht. Vanuit voortschrijdend inzicht pleiten wij er voor om in Nederland bevallen onder pseudoniem mogelijk te maken. Recent begeleidden wij een vrouw wier leven in gevaar was als bekend zou worden dat zij zwanger was. Zij moest bevallen onder strikte geheimhouding. Ondanks goede interne werkinstructies en afspraken over geheimhouding bleef het welslagen afhankelijk van andere instanties. Dankzij het feit dat alle instanties meewerkten is het in bovengenoemd geval tot nu toe gelukt de zwangerschap en geboorte van de baby geheim te houden. Maar het blijft mensenwerk, afhankelijk van de goede wil en oplettendheid van iedere betrokkene. Wij zijn van mening dat dat niet zo zou moeten zijn op het moment dat er levens in gevaar zijn. Een wettelijke regeling die bevallen onder pseudoniem mogelijk maakt zou een oplossing kunnen zijn. Voor de vrouwen bij wie het er echt om draait.

Fiom zet al jaren in op het vergroten van de bekendheid van de mogelijkheid te bevallen onder geheimhouding. Toch zijn er vrouwen die de stap naar de hulpverlening niet durven te zetten. De mogelijkheid van bevallen onder pseudoniem zou de stap naar hulp kunnen verkleinen. Bevallen onder een pseudoniem heeft onze grote voorkeur boven een anonieme bevalling. Zo wordt recht gedaan aan de belangen van zowel moeder als kind. Of er meer vrouwen door naar de hulpverlening komen moet nader onderzocht worden. Maar bevallen onder pseudoniem is in ieder geval een veilige oplossing voor de vrouw die de hulp wél bereikt en bij wie absolute geheimhouding noodzakelijk is.

Advies Fiom

Fiom adviseert de overheid op grond van bovenstaande:

- uitgebreide landelijke voorlichting te geven over de huidige mogelijkheden tot vroegtijdige veilige hulp en bevallen onder geheimhouding.
- het wettelijke mogelijk te maken om te bevallen onder pseudoniem.
- hierbij een voorziening te treffen zodat zeker is dat het kind op de hoogte is van de situatie en het vanaf een vastgestelde leeftijd zijn afstammingsgegevens kan achterhalen.

Stichting Fiom Den Bosch, 30 oktober 2015

Ellen Giepmans, Manager Strategie en Beleid

Astrid Werdmuller, Projectleider Afstand ter adoptie